EXEGEZA *NOULUI TESTAMENT*. PARABOLELE (*LUCA 15*)

DRD. FRANCISCA SIMONA KOBIELSKI
Universitatea din Bucureşti
franciscakobielski@yahoo.com

Riassunto: La parabola vista come un riassunto scritto in una forma semplice, è una metafora oppure una somiglianza presa dal vissuto giornaliero e nello stesso è in grado dio stupire colui che l'ascolta, attraverso la sua vitalità e l'originalità logica che conitene. Alcuni esegeti dicono che alcune parabole sono propri trattati di teologia quali nascondono una verità teologica profonda, con implicazioni decisive per la vita cristiana di ogni giorno. Chi studia le parabole di Gesù così come sono riportate dal Nuovo Testamento, può essere sicuro dal punto di vista storico, esse essendo in realtà frammenti di roccia su quale ulteriormente si e fondata la tradizione. I psicologi sostengono il fatto che gl'immagini rimangono impressi di più nella memoria che i concetti astratti, e nelle parabole gl'immagini hanno un ruolo fondamentale. Esse rispecchiano con fedeltà e chiarezza la Buona Novella quale Gesù ha annunziato, il carattere eshatologico del suo discorso, la fermezza del suo richiamo alla penitenza così come il conflitto con i farisei. Dall'altra parte, sotto la lingua greca, dalla quale ci sono arrivate le parabole, si nasconde la vita di ogni giorno con i suoi problemi e le sue tensioni, i conflitti e le gioie, così come Gesù li ha vissuto in Palestina e quale definitivamente ha offerto una ricchezza di temi e immagini specifici. Attraverso il loro carattere personale, chiarezza e semplicità, abilità della struttura, le parabole offrono la certezza che ci siamo davvero in contatto diretto con Gesù, che ci parla per mezzo di loro, oggi e qui.
Parole chiave: parabole, Buona Novella, messaggio

1. Introducere

Parabolele[1] lui Isus nu sunt, în definitiv, opere de artă literară. Ele nu au ca scop să transmită principii de natură generală, însă fiecare dintre ele a fost enunţată într-un anumit moment din viaţa lui Isus, în împrejurări prin specificul lor irepetabile şi imprevizibile. De cele mai multe ori, parabolele răspund unei situaţii de conflict, justifică sau apără, atacă sau provoacă; ele sunt o adevărată armă de luptă pe buzele lui Isus, care a vorbit oamenilor de odinioară, oameni din carne şi sânge ca noi. El

[1] „*Parabola*, *parabole*, s. f.: povestire alegorică cu un cuprins religios sau moral; pildă; p. ext. exprimare alegorică, afirmaţie care cuprinde un anumit tâlc; fabulă, alegorie. – Din fr. *parabole*, lat. parabola" (DEX 1998).

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

s-a adaptat situaţiei şi mentalităţii lor, fiecărei parabole corespunzându-i un moment precis din viaţa lui Isus. Ori acest moment trebuie individuat pentru a înţelege adevăratul sens al parabolei (Harrington 1967: 16-19).

Ce voia să spună Isus în acel moment precis al vieţii sale? Care este efectul pe care-l urmărea printre ascultătorii săi? Acestea problemele la care ne propunem să obţinem un răspuns prin studiul parabolelor lui Isus. Este cu adevărat posibil să individualizăm sensul original al parabolelor şi astfel să ascultăm însăşi vocea Mântuitorului, adică *sua ipsissima vox*? Astăzi, exegeţii sunt de acord că Isus avea un mod foarte personal de a folosi parabolele. Cea mai bună metodă de a interpreta parabolele va fi aceea care corespunde cel mai bine cu însăşi metoda lui Isus de a vorbi în parabole:

a) În parabolele sale Isus se ocupă cel mai mult de probleme de practică şi nu de teorii. Ele se referă mai mult la moduri de a acţiona şi mai puţin la idei abstracte, la comportamente, la atitudini concrete de viaţă;

b) Isus foloseşte parabolele în situaţii de dialog şi ca mijloc de dialog, mai puţin ca mijloc pedagogic sau ca instrument didactic sau polemic;

c) Forţa de convingere a parabolelor lui Isus izvorăşte din experienţa de fiecare zi la care ele fac apel. În înţelegerea parabolelor, experienţa este decisivă, nu forţa unei logici pur conceptuale sau cerebrale (Petercă 1985: 12-14).

Parabolele descriu, de obicei, un comportament uman, iar atunci când ele pun în scenă personaje, fac acest lucru pentru a prezenta atitudinile respectivelor personaje, modul lor de a acţiona. Atunci când parabolele se referă la realităţi neînsufleţite, ele arată că are loc ceva deosebit: numitorul comun al parabolelor este acţiunea; nu se mulţumesc doar să arate cum sunt anumite lucruri, ci cum acţionează şi se comportă.

În funcţie de acţiunile la care se referă, parabolele se împart în două mari grupuri.

a) Parabole care se referă la comportamentul ascultătorilor lui Isus; acestea recomandă de obicei o anumită conduită ori au funcţie de avertisment, sunt foarte numeroase, iar caracterul lor este foarte evident. Unele dintre ele recomandă un comportament determinat, altele avertizează ascultătorii împotriva unui anumit comportament care ar avea urmări nedorite:

i) există parabole care prezintă aşa numitele „relatări exemplare", care nu au nevoie de explicaţii suplimentare, cum ar fi: Samariteanul milostiv - exemplu de urmat (Luc. 10:30-37) şi Bogatul fără minte – exemplu de evitat (Luc. 12:16-20);

ii) unele parabole care conţin exemple ce nu trebuie urmate, cum ar fi: Servitorul neîndurător (Mat. 18:23-34), Arendaşii ucigaşi (Mat. 12:1-9) etc.

iii) alte parabole oferă simultan două alternative, una de ales iar cealaltă de evitat: Casa construită pe stâncă (Mat. 7: 24-27).

b) Parabole care vor să explice comportamentul lui Isus sau al lui Dumnezeu, după cum urmează

i) cazuri în care Isus încearcă să explice comportamentul său fără a face referinţe la comportamentul lui Dumnezeu. Când Isus vorbeşte despre propriul său

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

comportament, nu se foloseşte de parabole, ci de fraze cu caracter parabolic: „Nu cei sănătoşi au nevoie de medic, ci cei bolnavi" (Marc. 2:17);

ii) cazuri în care Isus vorbeşte despre comportamentul lui Dumnezeu, fără alte referinţe la propriul comportament. Astfel, ceea ce se spune despre comportamentul lui Dumnezeu explică de fapt ceea ce se aşteaptă de la ascultători. În acest sens, este semnificativă comparaţia tatălui cu comportamentul tatălui faţă de propriul fiu: „Care dintre voi îi va da fiului care-i cere pâine, un şarpe?" (Luc. 11:11-13). Ceea ce, în definitiv, îl interesează pe Isus este încrederea cu care ascultătorii săi trebuie să se adreseze lui Dumnezeu;

iii) cazuri în care Isus vorbeşte despre comportamentul lui Dumnezeu, raportat însă la propriul comportament. Aceste parabole lasă să se înţeleagă care este ideea lui Isus faţă de misiunea sa.

Pentru a ilustra comportamentul lui Isus sau cel ce va trebui adoptat de ascultătorii săi, parabolele fac referire deseori la modul de comportare al lui Dumnezeu. În analiza lor interesul nu trebuie să se concentreze numai în direcţia clarificării unuia sau a altuia dintre atributele divine sau să definească ceea ce Dumnezeu este (Dumnezeu este milostiv, iertător etc). Potrivit lui Jeremias (2000: 117-119), scopul parabolelor este acela de a ne arăta modul în care Dumnezeu acţionează. El acţionează asemenea tatălui faţă de fiu sau a prietenului faţă de prietenul său.

2. Parabolele - mijloc de dialog

Nu o dată Isus abordează în parabolele sale un punct de vedere diferit de cel al ascultătorilor săi. De aceea, el nu se mulţumeşte niciodată să prezinte ascultătorilor săi numai punctul său de vedere, ci se străduieşte de fiecare dată să-i confrunte, adică să angajeze un dialog în care să procedeze la un schimb de idei şi experienţe de viaţă. Mulţi exegeţi acordă parabolelor o simplă funcţie cu caracter pedagogic, adică un instrument didactic destinat să comunice idei. Isus, ca bun pedagog, ştia însă să se adapteze interlocutorilor săi, mentalităţii lor, modului lor de a concepe viaţa etc.

Parabolele îşi propun înainte de toate să arate ascultătorilor faptul că şi un alt punct de vedere decât cel susţinut de ei este posibil. Pentru aceasta, Isus se angajează într-un proces de convingere, deci într-un dialog cu ascultătorii. O simplă adeziune la nivel intelectual nu ajunge, ascultătorii fiind chemaţi la o alegere clară şi fiind determinaţi la o asemenea decizie prin dialogul în care au intrat cu Isus.

Evangheliştii care ne-au transmis parabolele lui Isus s-au îngrijit să ni le transmită încadrate în scheme precise, aşa încât să nu existe niciodată riscul de a fi reduse la simple anecdote lipsite de un sens profund. Nu o dată caracterul artificial, şi deci secundar, al cadrului parabolelor este evident, iar exegeţii ştiu prea bine că, dacă vor să ajungă la situaţia de la început care l-a inspirat pe Isus, trebuie să facă abstracţie de acest cadru.

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

Aşadar, sub formele cele mai diferite, primii destinatari ai parabolelor par a fi incluşi în parabolele evanghelice. Acest lucru se realizează înainte de toate prin dialogul pe care ele îl stimulează, însă acest fapt prezintă urmări deosebit de importante pentru interpretarea parabolelor. Un dialog se interpretează plecând de la alte premise decât cele ale unui monolog. De asemenea, răspunsul la o întrebare trebuie înţeles numai în raport cu întrebarea propriu-zisă.

A înţelege astăzi parabolele lui Isus înseamnă a intra în dialog cu el fără a ne izola şi desprinde de situaţiile în care ne aflăm şi de problemele pe care ni le ridică. Este vorba de fapt de a ne deprinde să vedem aceste situaţii reale cu ochi noi, cu ochii cu care însuşi Isus vedea situaţiile timpului său. Pentru a înţelege pe deplin aceste parabole, nu ajunge numai să ne întrebăm în legătură cu ceea ce Isus a intenţionat să ne transmită, ci trebuie să înţelegem înainte de toate modul în care Isus ne vorbeşte. În felul acesta parabolele devin un mijloc de acces la Isus, la persoana sa, la misterul său. Prin intermediul conştiinţei pe care Isus o are despre misiunea sa şi despre raportul său cu Dumnezeu, noi putem înţelege prin ele baza convingerilor pe care le exprimă. Astfel, parabolele ne invită să ne îndreptăm spre acele realităţi pe care Isus le avea în vedere şi, deci, de a-l întâlni pe el pe terenul acestor realităţi (Harrington 1967: 19-39).

3. Metoda de lucru asupra parabolelor

Revelarea milostivirii lui Dumnezeu faţă de toţi oamenii este unul dintre principalele subiecte ale predicii lui Isus. Apostolii şi evangheliştii au căutat să evidenţieze acest lucru în predicile şi scrierile lor, conştienţi de importanţa subiectului în viaţa Bisericii. Dar cel care a accentuat mai mult această temă este evanghelistul Luca.

Datorită originii şi formării lui pe lângă apostolul Paul, el insistă asupra acestei milostiviri a lui Dumnezeu şi totodată accentuează deschiderea sa universală. Isus nu a venit doar pentru iudei, ci a venit să ne mântuiască pe toţi indiferent de statutul social sau etnic. De aceea, în evanghelia sa, destinatarii milostivirii divine sunt mai mult cei marginalizaţi, cei disprețuiți şi slabi, cei „pierduţi în ochii lumii", dar care se prezintă în faţa lui Dumnezeu cu o inimă curată şi plini de căinţă pentru păcatele lor. Fariseii, în schimb, şi conducătorii spirituali ai Israelului vor fi „cei din urmă" dacă nu îşi vor schimba comportamentul faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele.

Printre parabolele prezente în Evanghelia după Luca, cele trei din capitolul 15, parabola oii pierdute, parabola drahmei pierdute şi parabola tatălui îndurător (sau a fiului risipitor), sunt printre cele mai cunoscute şi mai populare din cele patru evanghelii.

Imaginile folosite sunt dintre cele mai comune, uşor de memorat, iar subiectul este unul de care omul simte că are cea mai mare nevoie: iertarea şi milostivirea lui Dumnezeu. Aceste trei parabole descoperă că mila lui Dumnezeu este aproape „nebună", ca păstorul care-şi părăseşte 99 de oi pentru a salva una, ca femeia care-şi răstoarnă toată casa pentru a găsi un bănuţ, ca tatăl iudeu care-şi primeşte fiul risipitor devenit păgân (Fitzmyer 1985: 460).

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

Universalitatea milostivirii lui Dumnezeu şi bucuria regăsirii celui ce era pierdut sunt temele care străbat acest capitol, ca de altfel întreaga Evanghelie după Luca, şi conferă acestor trei parabole un caracter aparte.

Există mai multe indicaţii că aceste trei parabole au fost destinate de Luca să fie citite ca o unitate literară care, în schimb, este parte integrantă din lunga naraţiune despre călătoria lui Isus spre Ierusalim (9:51-19:44). Cel puţin trei caracteristici subliniază unitatea lor esenţială. Prima este că au aceeaşi temă: bucuria lui Dumnezeu faţă de căinţa şi întoarcerea celui păcătos (v. 7, 10, 24, 32). Această caracteristică are aici patru accente: a) motivele universalităţii, ale comunităţii şi ale soteriologiei sunt indisolubil întrepătrunse; b) convertirea este o condiţie pentru a găsi bucuria; c) Fericirea constă, în esenţă, în disponibilitatea de a participa la aceeaşi bucurie pe care Dumnezeu o încearcă în împărţirea mântuirii; d) chemarea de a participa la iubirea şi la bucuria lui Dumnezeu vine prin mijlocirea lui Isus Cristos.

Potrivit lui Fitzmyer (1985: 460), a doua caracteristică constă în existenţa unor cuvinte sau fraze care se repetă şi servesc pentru a uni parabolele, de exemplu „convertire" (v. 7, 10), bucuria (v. 5-7, 9-10, 23-24, 32) şi „pentru că ceea ce era pierdut am găsit" (v. 6, 9, 24, 32).

A treia caracteristică constă în faptul că primele două parabole, mai scurte, au aceeaşi structură: un om – o femeie; o oaie pierdută – o drahmă pierdută; oaia – drahma este căutată; apoi partea concluzivă. Asemănările între aceste două parabole se întind până şi asupra formulării, deoarece, dacă ar fi să le cercetăm sinoptic, vom observa puţine deosebiri, chiar semantice, în expunerea acestor trei puncte principale de compoziţie (Gourgues 1997: 185).

Există şi unele diferenţe. În primele două parabole cei care caută sunt păstorul şi femeia, în timp ce în a treia parabolă nu este vorba de o căutare, ci mai mult de o întoarcere. Tatăl nu merge în căutarea fiului pierdut. În plus, nu merge la câmp pentru a-l anunţa şi pe fiul cel mai mare. Totuşi, el iese în întâmpinarea lor de fiecare dată când unul dintre ei s-a apropiat de casă pentru a-i primi. Această diferenţă se poate datora faptului că oaia şi drahma nu sunt subiecţi umani care să dorească să se întoarcă sau să se convertească.

Studiul exegetic a atribuit această contradicţie între parabole, iar morala lor, unor etape redacţionale diferite: parabolele spuse de Isus şi concluziile Bisericii primare. Totuşi, nu se face prea mult caz de strategiile narative ale acestor trei parabole, unde atenţia nu cade asupra dorinţei de convertire, ci asupra dorinţei şi acţiunii lui Dumnezeu care vine să-şi caute fiii pierduţi şi care sărbătoreşte şi se bucură pentru regăsirea lor (Aletti 1998: 256).

4. Analiza Parabolei fiului risipitor (Luc. 15:11-32)

Între parabolele Noului Testament, prezentă doar în Evanghelia după Luca şi de o neaşteptată actualitate este Parabola fiului risipitor, considerată de cei care au studiat-o drept o adevărată evanghelie în evanghelie.

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

Alături de cele două parabole (a oii şi a drahmei) care au ca temă căutarea şi regăsirea, Luca adaugă o a treia (15:11-32), legată de aceeaşi temă. În mod tradiţional, aceasta a fost numită „Parabola fiului risipitor" – titlu prezent în Bibliile de limbă engleză din secolul al XVI-lea (Fitzmyer 1985: 1083), dar care provine, se pare, încă din epoca patristică –, dar şi „Parabola tatălui îndurător" (Gourgues 1997*:* 181-182). Mult mai mare ca întindere (20 de versete) decât precedentele, această parabolă ocupă două treimi din capitolul al 15-lea al Evangheliei după Luca. Unii exegeţi au pus problema unităţii sale. Ei consideră că partea a doua a parabolei (v. 25-32) a fost adăugată de Luca unei parabole care iniţial nu conţinea decât versetele 11-24, însă ipoteza este foarte greu de dovedit (Benoit, Boismard 1972: 295).

Parabola este considerată una dintre cele mai mari şi frumoase parabole ale lui Isus şi constituie subiectul multor discuţii şi dezbateri desfăşurate de-a lungul istoriei. Începând cu Sfinţii Părinţi, observăm posibilităţile de a interpreta diferit această parabolă[2]. Astăzi, trebuie să spunem, ne aflăm în faţa unei parabole care este obiectul a numeroase studii. Este vorba de unul dintre textele evanghelice cel mai mult studiate[3] de exegeţi, de teologi, cât şi de reprezentanţi ai altor ştiinţe umane[4].

Şi, într-adevăr, parabola vorbeşte despre om, despre slăbiciunea lui, despre puterea lui de a se întoarce la calea cea dreaptă, despre milostivirea lui Dumnezeu care îl ajută în acest sens şi îi iese în întâmpinare, teme de care omul are nevoie să ştie şi de care se simte atras. Nu este în primul rând o proclamare a „veştii celei bune" către cei săraci ci, la fel ca cele două de dinaintea sa, este o apărare a acesteia în faţa criticilor. Isus se justifică prin nemărginita iubire a lui Dumnezeu faţă de oameni. Totodată, Isus transformă această parabolă într-o apărare sub formă de reproş: el lasă parabola neterminată pentru a-i determina pe ascultătorii săi, care se aflau în poziţia fiului mai mare, să-şi dea seama cât de departe sunt de Dumnezeu datorită mulţumirii lor de sine şi a lipsei de iubire.

Aşadar, Isus îşi apără poziţia oarecum revoluţionară predicând dragostea lui Dumnezeu pentru păcătosul care se întoarce şi arătând că acţiunile sale nu fac decât să arate că această iubire a devenit efectivă.

Critica literară a fragmentului Luca 15 pleacă desigur de la principiul unităţii literare dintre cele două părţi, încercând să individualizeze diferenţa de limbaj dintre v. 11:24 şi 25-32. Pentru aceasta este însă nevoie de un profund examen filologic destinat să identifice intervenţiile redacţionale ale lui Luca în textul

[2] Fără a neglija exegeza literară a textului, Sfinţii Părinţi au preferat o exegeză alegorică, aplicând parabola la popoare şi indivizi, recurgând mai ales la sensul spiritual (Foerster 1997: 8).

[3] În lista bibliografică alcătuită de Segbroek (1989), parabola fiului risipitor este pericopa din Luca cea mai studiată, după pericopa din Luc. 4:16-30 (61 de titluri) şi imnul Magnificat din Luc. 1: 46-55 (53 de titluri), şi pe picior de egalitate cu Luc. 10: 25-37 (49 titluri). Autorul trimite la 48 de titluri pentru parabola fiului risipitor, dar tabelul index a fost completat de Gourgues (1992: 3-20).

[4] Parabola fiind un text inepuizabil (Bulai 1999: 32), adăugăm şi atenţia marilor pictori (Albrecht Dürer, Rembrand etc.), dramaturgi (Tudor Dramatists), coregrafi (Balanchine), muzicieni (Prokofiev etc.), literaţi (A. Gide) şi filosofi (Nietzsche, Noica etc.).

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

parabolei. Elementele acestui examen filologic se referă la ordinea cuvintelor, la adjectivul numeral, la poziția pronumelor demonstrative, a adjectivului posesiv etc. Concluziile la care au ajuns exegeții pot fi prezentate astfel:

a) Textul parabolei conține nenumărate trăsături caracteristice redactării lui Luca, evanghelistul nemulțumindu-se doar cu transcrierea sau copierea unui text parabolic preexistent. Luca, însă, a intervenit pe tot parcursul parabolei atât în ceea ce privește stilul cât și în ceea ce privește folosirea unor anumiți termini specifici.

b) Termenii nelucanieni sunt mai puțin numeroși și mai puțin evidenți, fapt normal, căci Luca obișnuiește cu regularitate să retușeze sursele sale, fiind un scriitor care își respectă stilul. Iată unele expresii cu adevărat nelucaniene: schimbarea subiectului fără vreo precizare (v. 15, 16, 24, 28), numeralul plasat înaintea substantivului (v. 11).

Anumite scene descrise în parabolă, cum ar fi dezmățul fiului risipitor care ajunge păstor al unei turme de porci, dorința lui de a mânca roșcove și scena de investitură a fiului după revenirea în sânul familiei corespund foarte puțin cu așteptările cititorului. Aceste caracteristici nelucaniene par a fi puțin numeroase, dar sunt suficiente pentru a ține cont de maniera evanghelistului de a scrie. Acest fapt ne dovedește că Luca nu este niciodată sclavul surselor sale și că nici o distincție fundamentală nu intervine între cele două părți ale parabolei din punct de vedere al limbii (vezi Mc Brich 1991: 110-117).

5. Analiza literară

Scopul prezentei analize este acela de a stabili punctul care generează mișcările din parabolă. Vom analiza două puncte de vedere, unul static și unul dinamic, specifice parabolei.

5.1. Structura literară a parabolei văzută static

Primul lucru care impresionează pe cititor la lectura capitolului al 15-lea din Evanghelia după Luca este numărul mare de paralelisme, sinonime și antiteze utilizate. Unele dintre aceste paralelisme joacă un rol ornamental, altele au valoare structurală importantă pentru progresul parabolei.

a) Paralelisme literare: în v. 12-14, tatăl împarte averea sa – fiul dispune de partea sa; fiul adună totul - împrăștie totul; în v. 17a-20a, el își vine în sine însuși – el vine la tatăl; voi merge la tatăl meu – se duse la tatăl său; el pleacă într-o țară străină – când încă se afla departe (v. 13-20); fiul mai mare refuză să intre - tatăl iese afară (v. 27-30) etc.

b) Paralelisme structurale: în v. 24 și 32, tatăl este în centrul parabolei, în timp ce cei doi fii ai săi sunt în același timp paraleli și antitetici. De asemenea, este deosebit de semnificativ modul în care fiecare din cei doi fii se adresează tatălui. În acest context și schimb de cuvinte și acțiuni, atitudinea tatălui față de cei doi fii ai

BDD-A19609 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

săi este cu adevărat semnificativă. Versetele 29-30 rezumă toată structura antitetică a parabolei, dat fiind că din punctul de vedere al fiului mai mare ele sunt un rezumat dur şi caricatural. Acest rezumat pune de fapt în evidenţă conduita celor doi fii, precum şi atitudinea lor faţă de tatăl. Această situaţie de lucruri clarifică problema pe care tatăl va trebui să o rezolve.

În acest punct al cercetării noastre se impune o analiză mai apropiată a celor două părţi ale parabolei considerate în mod separat. Prima secţiune (v. 11-24) se referă la dezmăţul fiului mai mic în urma împărţirii avutului părintesc. Această diviziune nu dispune de un corespondent în cea de-a doua parte, corespondent care să explice de ce fiul mai mare a mers la câmp şi cum de tocmai atunci se întorcea acasă. A doua secţiune (v. 17 -20a) arată cum fiul mai mic se decide să se întoarcă la tatăl său. A treia secţiune (v. 20b-24) descrie primirea făcută de tatăl. Paralelismul antitetic începe în v. 17, istoria decăderii treptate dar dureroase a fiului mai mic (v. 13-15) nu este decât un preambul pentru a înţelege şirul evenimentelor care urmează şi tocmai de aceea lipseşte un corespondent în cea de-a doua parte. Desigur, structura prezentată mai sus nu este altceva decât un schelet lipsit de viaţă, ea trebuie degajată de dinamismul care o animă. Acest lucru constituie al doilea moment al analizei noastre literare.

5.2. Structura literară a parabolei văzută dinamic

Pentru realizarea continuităţii între cele două părţi ale parabolei, vom urma patru piste de lucru.

a) Întrebuinţarea stilului direct. În general, ceea ce se exprimă în stil direct are şansa de a ne oferi indicaţiile cele mai explicite în legătură cu sensul respectivei relatări biblice. Parabola fiului risipitor conţine şapte exemple de stil direct: fiul mai mic se adresează tatălui; fiul mai mic vorbeşte cu sine însuşi hotărând ceea ce va spune tatălui; fiul mai mic se adresează direct tatălui; tatăl se adresează slujitorilor; unul dintre slujitori se adresează fiului mai mare; fiul mai mare se adresează tatălui; tatăl răspunde fiului mai mare. Notăm că fiul mai mic se adresează de trei ori tatălui, în timp ce tatăl nu-i răspunde nici măcar o singură dată. Fiul mai mare, în schimb, se adresează tatălui o singură dată, iar tatăl îi răspunde imediat. Prin urmare, personajul central este fără îndoială tatăl, deoarece cuvintele lui sunt cele mai importante, asigurând unitate şi continuitate în desfăşurarea parabolei. Cuvintele celor doi fii motivează şi provoacă declaraţiile tatălui, care spune de fiecare dată acelaşi lucru. Cele două discursuri ale tatălui, deşi sunt identice, prezintă totuşi o deosebire esenţială. În prima parte, tatăl nu se adresează direct fiului reîntors, ci servitorilor, în timp ce în cea de-a doua parte se adresează direct fiului mai mare. Partea finală a celor două discursuri este mai mult sau mai puţin identică. Declaraţia din v. 24 nu este decisivă, ci doar tranzitorie, căci cuvintele din v. 32, adresate de tatăl către fiul său, au mai multă importanţă decât cele adresate servitorilor, aşa cum este cazul în prima parte a parabolei. Ascultătorul lui Isus,

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

cunoscând deja din v. 24 care este părerea tatălui, înţelege că cele spuse în v. 32 sunt pentru el o interpelare directă, la care trebuie să răspundă imediat.

b) Sentimentele celor trei personaje. Parabola emană o puternică intensitate emotivă care rezultă atât din prezentarea directă a sentimentelor, cât şi din prezentarea situaţiilor şi a cuvintelor. De exemplu, poruncile date de tată servitorilor în v. 22-24 sunt pătrunse de o bucurie imensă. Tatăl îl invită pe fiul mai mare nu numai să-şi recunoască fratele, ci şi să sărbătorească împreună acest eveniment, aşadar să părăsească starea de „mânie" şi să treacă la cea de „bucurie".

c) Relaţiile dintre personaje. Între cele trei personaje principale, tatăl, fiul mai mare şi fiul mai mic există două tipuri de raporturi: fiu – frate şi fii - tată.

d) Parabolele cu trei personaje. Parabolele evanghelice nu dispun niciodată de mai mult de trei personaje, deseori au numai două personaje, iar atunci când au trei, nu apar niciodată simultan. Parabola fiului risipitor se împarte în două părţi, conform intrării în scenă a fiecăruia dintre fii. De asemenea, de fiecare dată în respectivele scene mai intervine câte un personaj suplimentar: fiul mai mic se dedublează vorbind cu sine însuşi, servitorii în acest caz sunt simpli figuranţi. În v. 27 intervine un servitor care este mai mult decât decât sunt implu figurant. Între cele trei personaje avem un personaj principal, tatăl şi două personaje secundare, care se aseamănă şi se resping simultan. În final, personajul principal va da câştig de cauză personajului defavorizat (Sabourin 1987: 275-278.).

6. Analiza teologică

Sfântul Luca şi-a construit în aşa fel evanghelia, încât şi-a ales cu grijă episodul cu care o deschide şi o închide, dar mai ales episodul care este poziţionat în centrul evangheliei sale. Dacă numărăm versetele şi împărţim evanghelia lui în două, observăm cu exactitate că centrul ei se află chiar în această parabolă. Putem spune că în această parabolă se află esenţialul întregii evanghelii şi mesajul cel mai important pe care îl putem descoperi. Mulţi exegeţi subliniază că această parabolă ne învaţă că, pentru Dumnezeu, a fi tată înseamnă a manifesta faţă de fiii săi o dragoste atât de mare, încât ea merge până la iertare (Schmid 1965: 193-195). Putem desprinde câteva atitudini semnificativ părinteşti care reies din parabolă:

a) A fi tată sau a iubi ca un tată, pentru Dumnezeu înseamnă a respecta libertatea fiilor săi: cea a fiului mic, lăsându-l să plece şi aibă experienţele sale, ştiind bine că va abuza de libertatea oferită, dar acordând spaţiu şi pentru iniţiativa întoarcerii. El respectă şi libertatea fiului mai mare neobligându-l să participe la bucuria întoarcerii fiului mic.

b) Tatăl doreşte să restabilească împreună cu fiii săi o relaţie de libertate. Iubirea lui Dumnezeu se caracterizează prin respectul drumului pe care fiecare dintre fiii săi şi l-a ales. A iubi înseamnă a aştepta pe cel risipitor, scrutând în îndepărtare pentru a-i aştepta venirea.

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

c) Tatăl aleargă în întâmpinare. Iubirea lui Dumnezeu vine în întâmpinarea omului, şi se face prezentă la cel mai mic semn de deschidere din partea noastră.

d) A iubi pentru Dumnezeu înseamnă a ierta fără condiţii. Gestul lui este „te iert şi te iubesc pentru că eşti fiul meu", chiar dacă în comportamentul nostru nu găseşte nici un răspuns. Iubirea lui Dumnezeu invită pe om să depăşească propriile lui limite de iubire şi să intre în iubirea şi bucuria lui. Foarte importantă în această parabolă este convertirea, câtă vreme ne raportăm la personajul principal din text, tatăl. Prelungirea exegezei textului poate aborda două direcţii: în teologie şi în spiritualitate (Fitzmyer 1985: 1086).

Aici ne putem referi la modul nostru de a ne reprezenta pe fiecare în mod personal, dar şi acţiunea Tatălui în viaţa noastră. Ce fel de chip reprezintă Dumnezeu în acest text şi cum ne arată textul lucrarea Tatălui în viaţa noastră? În spiritualitate trebuie să înţelegem sensul textului şi modul de a concepe şi de a trăi relaţia noastră în profunzime cu Dumnezeu Tatăl şi cu aproapele. De-a lungul exegezei, anumite presupuneri de natură teologică sau spirituală au marcat modul de a conduce sufletele spre Dumnezeu.

6.1. Reflecţii teologale

Putem scoate în evidenţă trei reflecţii asupra modului de a-l percepe pe Dumnezeu şi activitatea lui:

a) Iubirea lui Dumnezeu este întotdeauna cea dintâi şi mereu prezentă, indiferent de modul în care fiecare se situează în raport cu existenţa lui Dumnezeu. Dumnezeu nu încetează să creadă în fiecare om şi să-l iubească. Este concluzia teologică cea mai înaltă, pentru că ea se degajă din text şi devine un crez.

b) Iubirea şi iertarea lui Dumnezeu se manifestă în mai multe feluri decât strict prin sacramentele Bisericii sale. Înainte de mărturisirea exterioară a propriilor păcate, păcătosul care a intrerupt relaţia lui cu Dumnezeu şi care, venindu-şi în fire, se deschide în faţa lui printr-un act de căinţă, fie el şi imperfect, primeşte iertare şi este repus în condiţia lui de fiu. Sacramentul pocăinţei este momentul cel mai intens în care penitentul aude cuvântul de iertare.

Sunt unele situaţii, însă, în care penitentul nu poate primi dezlegarea, pentru că nu îndeplineşte condiţiile cerute. Aici întâlnim momentul forte: după cum omul respectiv îşi găseşte forţa unui act profund de căinţă, putem avea convingerea, că pornind de la imaginea Tatălui milostiv din parabola noastră, el se mântuieşte.

c) A treia reflecţie de natură teologică porneşte de la întrebarea: cum îşi exercită Dumnezeu acţiunea de iertare în sacramentul reconcilierii? Parabola ne oferă o clarificare deosebit de importantă la nivelul teologiei pastorale: „Întâlnirea sacramentală trebuie să fie ocazia unei întâlniri teologale din partea confesorului şi a penitentului. Confesorul îl reprezintă pe Tatăl risipitor de daruri, iubire şi iertare, deci nu este un judecător. Rolul lui este de a spune păcătosului care se prezintă în

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

faţa lui, că Dumnezeu îl iubeşte, îl iartă şi se bucură acordându-i iertare" (Harrington 1951: 236).

Aşadar, această parabolă reconfigurează oarecum imaginea confesorului, dar reconfigurează şi imaginea penitentului. El trebuie să trăiască mai întâi în itinerarii teologale, adică trebuie să recunoască şi să accepte iubirea gratuită a lui Dumnezeu faţă de cei răniţi prin păcat. Confesorul trebuie să-l invite pe penitent ca şi tatăl din parabolă la această mişcare. În parabola fiului risipitor nu se aduc reproşuri pentru purtarea dezordonată a fiului cel mic. El simte că trecutul lui este iertat şi uitat. Tot astfel spune şi Dumnezeu păcătosului: „Risipit-am păcatele tale ca pe un nor şi fărădelegile tale ca pe o negură" (Isa. 44:22).

6.2. Aspecte de natură spirituală

Parabola fiului risipitor conţine multe reflecţii asupra naturii şi a condiţiilor vieţii spirituale, asupra omului în mişcare faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele. Este o chemare la căutarea atitudinii potrivite în faţa iubirii lui Dumnezeu care se oferă în mod gratuit şi fără măsură.

Drumul vieţii spirituale începe odată cu aspectul teologal, adică în momentul în care începi să te raportezi la Dumnezeu. Parabola tatălui şi a celor doi fii ne face să înţelegem că evanghelia, în esenţa ei, nu este o morală, ci un drum autentic spre Dumnezeu, plin de iubire, iertare şi milostivire. Fiul cel mare, care a rămas mereu fidel preceptelor tatălui, ca şi fiul mai mic, care revine acasă recunoscându-şi propriile greşeli, sunt la fel de începători în ceea ce priveşte viaţa spirituală. Episodul întâlnirii tatălui cu fiul mai mare, pune clar în evidenţă faptul că acesta din urmă nu are o viaţă spirituală. Nu există o relaţie autentică cu Dumnezeu fără o relaţie autentică cu fraţii noştri, „pentru că cel ce nu iubeşte pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, nu poate să-l iubească (1 Ioan 4:20b). Angajamentul din viaţa teologală a lui *agape* se arată a fi condiţia necesară pentru ca fidelitatea morală şi legală să capete sens şi valoare.

Parabola pe care o discutăm este purtătoarea unui mesaj de încurajare a oricărui om care are de străbătut un itinerar dificil şi greu de înţeles. Este cât se poate de încurajator să constaţi că niciunul dintre fii nu este pe deplin angajat în viaţa spirituală.

6.3. Dimensiunea cristologică

Evanghelia după Luca acordă un spaţiu special intimităţii lui Isus cu Dumnezeu Tatăl. Aceste scene de rugăciune sunt redate înaintea Botezului, alegerii Apostolilor, la Schimbarea la Faţă, în Grădina Măslinilor. În această experienţă de intimitate, Isus descoperă ceva din esenţa lui Dumnezeu şi o transpune în atitudini. Cristos descoperă în cei păcătoşi un fel de vocaţii, iar aceştia au nevoie de milă şi de iertare. La fel întâlnim şi în Vechiul Testament o grijă specială a lui Mesia, a Regelui, faţă de cei săraci şi excluşi din comunitate. Exegeţii zilelor noastre constată

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

că Isus se îndreaptă mai mult spre cei săraci, marginalizaţi şi păcătoşi, arătând că ei sunt cei care răspund mesajului său, iar semn că Dumnezeu este iubire şi iertare.

Potrivit contextului literar al celor trei parabole, Isus propune o învăţătură sub formă de parabolă pentru a-şi justifica atitudinea faţă de cei păcătoşi (15:1-2). Această atitudine o putem rezuma astfel: Eu mă comport în acest fel pentru că Dumnezeu Tatăl se comportă aşa, altfel spus, Isus îşi fondează comportamentul pe atitudinea lui Dumnezu faţă de oameni. În acest fel, Isus reclamă pentru sine dreptul de a acţiona ca Dumnezeu. Oare această pretenţie cu privire la modul său de a acţiona nu comportă şi ea o revelaţie a fiinţei sale? Această reflecţie ne împinge la o concluzie care asociază nu numai două atitudini, ci o pretenţie de divinitate a lui Isus, care vine din partea lui Dumnezeu.

Identificarea implicită a lui Isus cu Dumnezeu devine explicită dacă facem o lectură atentă a parabolei în contextul mai larg al Evangheliei lui Luca pornind de la binomul *pierdut - regăsit*. La fel şi în episodul cu Zaheu: „Fiul Omului a venit să caute şi să mântuiască ceea ce era pierdut" (Luc. 19:10). Lucrarea de mântuire a ceea ce era pierdut, pe care Tatăl o înfăptuieşte în Luc. 15: 23-30 este încredinţată Fiului din Luc. 19:10. Este ceea ce Isus împlineşte când se arată binevoitor cu cei strângători de impozite şi cu cei păcătoşi.

Milostivirea, aşa cum a prezentat-o Cristos în parabola Fiului risipitor, are forma interioară a iubirii, care în Noul Testament este numită *agape*. O astfel de iubire este capabilă să se plece asupra oricărui fiu risipitor, asupra oricărei mizerii umane şi, mai ales, asupra oricărei mizerii morale, asupra păcatului. Când se întâmplă acest lucru, cel care este obiectul milostivirii nu se simte umilit, ci regăsit şi revalorizat. Mai întâi în toate, Tatăl îşi manifestă bucuria că a fost regăsit. Această bucurie indică faptul că un bun a rămas intact: un fiu, chiar dacă e risipitor, nu încetează de a fi un fiu adevărat al tatălui său; mai indică şi faptul că un bun a fost regăsit: în cazul fiului risipitor, acesta a fost întoarcerea la adevărul despre sine însuşi (Ioan Paul al II-lea 1980).

Dacă Dumnezeu îi primeşte pe cei păcătoşi, şi cei care au încredere în Dumnezeu ar trebui să se comporte în acelaşi mod. Dacă Dumnezeu este milostiv, şi cei care îl iubesc pe Dumnezeu ar trebui să fie milostivi. Dumnezeul pe care îl predică Isus şi în numele căruia face tot ceea ce face este Dumnezeul milostivirii. Mai mult, a deveni asemenea Tatălui ceresc nu este doar un aspect important al învăţăturii lui Isus, ci este însăşi inima mesajului său. Radicalitatea cuvintelor lui Isus şi aparenta imposibilitate de a trăi cerinţele sale devin total inteligibile dacă sunt înţelese ca parte a unei chemări generale de a deveni şi de a fi adevăraţi fii şi fiice ai lui Dumnezeu (Nouwen 1999: 159).

Isus ne indică adevărata condiţie de fiu: El este fiul cel tânăr, fără a fi însă rebel. El este fiul cel mare, fără a avea însă resentimente. Ascultă de Tatăl în toate, dar fără a se simţi vreodată sclav. Ascultă tot ceea ce spune Tatăl, dar asta nu-l transformă în slugă. Împlineşte toate lucrările pe care Tatăl i le cere, rămânând complet liber. Dăruieşte totul şi primeşte totul. Isus declară în mod liber:

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

„Adevăr, adevăr vă spun. Fiul nu poate face nimic afară de ceea ce vede că face Tatăl; ceea ce face El, face şi Fiul. Tatăl îl iubeşte pe Fiul, şi toate ce le face El i le arată, şi-i va arăta înfăptuiri şi mai mari încât veţi rămâne uimiţi. Precum Tatăl învie morţii şi le dă viaţă, tot aşa şi Fiul dă viaţă cui vrea. Tatăl nu judecă pe nimeni, dar a încredinţat orice judecată Fiului, ca toţi să-l cinstească pe Fiul precum îl cinstesc pe Tatăl" (Ioan 5: 19-23).

Milostivirea se manifestă în aspectul său adevărat şi propriu când revalorizează, promovează şi scoate binele din toate formele de rău existente în lume şi în om. Astfel înţeleasă, ea constituie conţinutul fundamental al mesajului mesianic al lui Isus Cristos şi forţa constitutivă a misiunii ucenicilor lui. Cristos, care ca om a suferit cu adevărat şi în chip îngrozitor, se adresează Tatălui, acelui Tată a cărui iubire o propovăduise oamenilor, despre a cărui milostivire dăduse mărturie prin tot ce săvârşise. Dar nu este cruţat de suferinţa teribilă a morţii de pe cruce: „Pe El, care nu a cunoscut păcatul, Dumnezeu l-a făcut păcat de dragul nostru pentru ca noi să cunoaştem justificarea lui Dumnezeu în El" (2 Cor. 5:21).

Prin această răscumpărare este revelată adevărata sfinţenie a lui Dumnezeu, care este plinătatea absolută a desăvârşirii; plinătatea dreptăţii şi a iubirii, căci dreptatea se întemeiază pe iubire, provine din ea şi tinde spre ea. Această dreptate se naşte în întregime din iubire: din iubirea Tatălui şi a Fiului şi a Duhului Sfânt. În urma suferinţelor încercate în lume, fiul capătă discernământ. De altfel, acest lucru ne şi învaţă Evanghelia în întregul ei, să deosebim binele de rău. Parabola fiului risipitor şi plin de păcate şi a celui drept, trufaş şi cârtitor, rămâne mereu actuală prin deschiderea arătată omului în aflarea drumului spre mântuire (Maier 1999: 669-670).

7. Concluzii

Capitolul al 15-lea din Evanghelia după Luca nu are doar scopul de a justifica numai comportamentul lui Isus faţă de cei păcătoşi şi de asemenea nu intenţionează numai să-i ajute pe farisei şi cărturari de a înţele în termeni reali comportamentul lui Isus, ci merge mai departe: el cheamă pe toţi să participe la bucuria pe care Isus o manifestă. Devine, astfel, un autentic apel de ataşament faţă de Isus şi de învăţătura sa înţelegătoare pentru cei păcătoşi.

Referinţele din Luc. 15:1-2 plasează conţinutul celor trei parabole într-un anumit context istoric din ministerul lui Isus. Luca lasă să se înţeleagă faptul că acţiunile relatate de el aparţin trecutului, iar sensul lor real trebuie corelat cu trecutul. Luca nu se adresează în capitolul al 15-lea fariseilor şi cărturarilor, el are în faţa sa alţi oameni, cu alte preocupări, cărora vrea să le vorbească despre Isus din Nazaret. Totuşi, dacă Luca a considerat util să păstreze răspunsul lui Isus, modul în care a rezolvat o anumită problemă, atunci el a făcut acel lucru cu un motiv precis. Potrivit lui Petercă (1985: 90-100), putem presupune că în viziunea lui Luca toate cuvintele lui Isus rămân utile şi pentru creştinii de la finele secolului I, care au

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

înaintea lor un material preţios de reflexie, în funcţie de problemele noi pe care viaţa şi trăirea creştină le ridică în faţa acestor creştini din prima generaţie.

Exegeţii pleacă de la premisa că Luca a întâlnit în comunităţile creştine pentru care el a scris Evanghelia o situaţie identică cu cea cu care a fost confruntat Isus în iudaismul timpului său. Din lectura Evangheliei după Luca, precum şi din cea a Faptelor Apostolilor, rezultă că acest evanghelist subliniază cu suficientă convingere faptul, scandalos pentru evrei, conform căruia mesajul creştin, refuzat în genere de iudei, era acceptat cu entuziasm de păgâni. În spatele geloziei fariseilor faţă de cei păcătoşi, Luca vede în mod discret gelozia evreilor faţă de păgânii care aderau la creştinism. Acest lucru este confirmat în direct de Fapt. 11, unde Petru este acuzat de iudeo-creştini că a intrat la cei netăiaţi împrejur şi a luat masa cu ei, acuză care se aseamănă întru totul cu reproşul adus lui Isus în Luc. 15:2. Petru îşi lămureşte comportamentul, astfel că în final concluzia va fi surprinzătoare: „Auzind acestea, au tăcut şi au slăvit pe Dumnezeu, zicând: Aşadar, Dumnezeu le-a dat şi păgânilor întoarcerea spre viaţă" (Fapt. 11:18). Istoria lui Corneliu (Fapt. 10) este o confirmare clară a faptului că viaţa veşnică nu mai este apanajul exclusiv al lui Israel. Toţi au acces la noua Împărăţie datorită „convertirii" asupra căreia se insistă în capitolul al 15-lea din Evanghelia după Luca. Succesul tinerei Biserici creştine era privit cu răutate şi gelozie de către evrei. În Luc. 15 nu apare termenul gelozie sau ură, însă din comportamentul ciudat al fiului mai mare reiese cu claritate răutatea acestuia, când el rfuză cu vehemenţă să intre în casă pentru sărbătoarea fratelui reîntors (15:28). Tatăl va încerca zadarnic să înlăture această răutate din partea fiului mai mare, determinându-l să participe totuşi şi el la bucuria întoarcerii fratelui rătăcit.

Aceste corespondenţe tematice între Luc. 15 şi Faptele Apostolilor sunt suficiente pentru a demonstra că redactarea lui Luc. 15 se referea la tensiunea existentă între iudaism şi creştinism în urma aderării masive la noua religie a păgânilor. Fiul risipitor rămâne totuşi evreu, chiar dacă el părăseşte căminul părintesc şi pleacă în ţinuturi îndepărtate. Peripeţiile prin care el trece, precum şi deznodământul final al aventurii sale, plasează pe Luc. 15 într-o perspectvă misionară (de Milan 1976: 88-94). De fapt, această idee este prezentă şi în alte locuri: Luc. 2:32, Cântarea lui Simeon; Luc. 3:6, definirea misiunii lui Ioan Botezătorul; Luc. 4:23-34, scena petrecută în sinagoga din Nazaret etc.

Aşadar, Luc. 15 este o punere în gardă contra oricărei forme de exclusivism care ar pune în joc sensul profund al solidarităţii fraterne. Actualitatea acestui capitol este evidentă chiar şi pentru noi, cei care trăim în secolul XXI.

Bibliografie

A. Izvoare şi lucrări de referinţă

Biblia sau Sfânta Scriptură, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 2001.

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

Noul Testament, ediţia a II-a, Editura Sapienţia, Iaşi, 2008.
DEX 1998 = *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Ediţia a II-a, Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998.
The Gospel of Luke. A Commentary on the Greek Text, Edition Howard Marshall and Word Gascque, Exeter, 1978.

B. Literatură secundară

Aletti 1998: Jean-Noël Aletti, *Quand Luc raconte*, Éditions du Cerf, Paris, 1998.
Benoit, Boismard 1972: Pierre Benoit, Marie-Émile Boismard, *Synopse des quatres évangiles en francais*, vol. II, Edition du Cerf, Paris, 1972.
Bulai 1999: Alois Bulai, *Tatăl şi fiii săi în Evanghelia după Sfântul Luca*, în „Dialog Teologic", anul II (1999), nr. 3, p. 32.
De Milan 1976: Ambroise de Milan, *Traité sur l'évangile de saint Luc*, vol. VII, Cerf, Paris, 1976.
Dupont 1979: Jacques Dupont, *Il messagio delle beatitudini*, Grimbauldi, Torino, 1979.
Fitzmyer 1985: Joseph Augustine Fitzmyer, *The gospel according to Luke*, vol. I, Doubleday, New York, 1985.
Foerster 1997: Jean-Luc Marie Foerster, *L'évangile de deux fils dans l`exégèse des Pères*, în „Cahier Evangile. Supplément", 1997, Paris, Cerf.
Grelot 1977: Pierre Grelot, *Le Père et ses deux fils: Luc. XV, 11-32. Essai d'analyse structurale*, în „Revue Biblique", nr. 3/1977, p. 321-347; *Le Père et ses deux fils: Luc. XV, 11-32. De l'analyse structurale à l'herméneutique*, în „Revue Biblique", nr. (1977), p. 538-565.
Gourgues 1992: M. Gourgues, *Le père prodigue*, în „Nouvelle revue théologique", nr. 114 (1992), p. 3-20.
Gourgues 1997: Michel Gourgues, *Les Paraboles de Luc: d'amont en aval*, Médiaspaul, Montréal, 1997 [*Parabolele lui Luca. Din amonte în aval*, traducere în limba română de Marius Bitiuşcă, Editura Sapienţia, Iaşi, 2006].
Harrington 1951: Daniel J. Harrington, *The Gospel of Luke*, The Liturgical Press, Collegeville, 1951.
Harrington 1967: William Harrington, *Il parlait en paraboles*, Les Editions du Cerf, Paris, 1967.
Ioan Paul al II-lea 1980: Ioan Paul al II-lea, *Dives in Misericordia*, scrisoare enciclică, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Bucureşti, Bucureşti, 1980.
Jeremias 2000: Joachim Jeremias, *Parabolele lui Isus*, traducere din limba engleză de P.S. Calinic Dumitriu, Vasile Mihoc şi Ştefan Matei, Editura Anastasia, Bucureşti, 2000.
Maier 1999: Gerhard Maier, *Evanghelia după Luca. Comentariu la Noul Testament, 4-5*, Editura Lumina Lumii, Korntal, 1999.
Mc Brich 1991: Dennis Mc Brich, *The Gospel of Luke, a reflective commentary*, Dominican Publication, Dublin, 1991.

BDD-A19609 © 2012 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)

Nouwen 1999: Henri Jozef Nouwen, *Întoarcerea fiului risipitor. O istorie a drumului spre casă*, traducere de Iosif Răchiteanu, Editura Presa Bună, Iaşi, 1999.
Nolland 1993: John Nolland, *Word Biblical Commentary Luke 9:21-18:34*, Word Books Publisher - Dallas, Texas, 1993.
Petercă 1985: Vladimir Petercă, *Parabolele lui Isus*, Editura Sapienția, Iaşi, 1985.
Sabourin 1987: Léopold Sabourin, *L'Evangile de Luc. Introduction et commentaire*, Editrice Università Gregoriana, Roma, 1987.
Schmid 1965: Josef Schmid, *L'evangelo secondo Luca*, Morcelliana, Brescia, 1965.
Segbroeck 1989: Frans van Segbroeck, *The Gospel of Luke. A cumulative Bibliography 1973-1988*, nr. 88, Leuven, University Presse, 1989.

BDD-A19609 © 2012 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:09:58 UTC)